

בפתח תאי הגאונים ובמרתפי העינויים, הפכו איכרים קטנים במישק שחמת שטני זה. שתי קבוצות ביקשו ליטול את היוזמה לידהן. הראשונה היתה זו של היינריך הימלר עצמו, המפלצת האידיאליסטית שעלתה מתהום הנשיה וסימלה את המשטר התת-אנושי יותר מכל אדם אחר. הימלר, המפקד העליון של הס.ס., שר-הפנים והדיקטטור האמיתי של העורף, השלה את עצמו כי יוכל למצוא דרך אל מעצמות המערב, לקשור איתן ברית נגד הסובייטים ולהיות בעורתן למנהיג הרייך במלחמת-עולם אנטיסובייטית.

ארגון יהודי אחר — ארגון הרבנים האדוקים של ארצות-הברית וקנדה — ביקש לנצל מגמה זו להצלת יהודי הונגריה, הפעיל לצורך זה את משרד-החוץ האמריקאי ואת נשיא שווייץ. יושב-ראש הפרלמנט של שווייץ, מיוזי, התראה בשמו עם הימלר, כרת עמו הסכם: הימלר יתן ליהודי הונגריה לצאת בהדרגה לשווייץ, ימסור את מחנות-הריכוז על יושביהם לידי בעלות-הברית המתקדמות. תמורת זה הבטיח מיוזי כי העתונות השווייצית והיהודית תציין פעולה זו לשבח, דבר שבעזרתו קיווה הימלר למצוא אוזן קשבת במחנה-המערב.

בתוקף הסכם זה יצאה הרכבת הראשונה, למעלה מאלף יהודים ניצלו.

המגף הנאצי רמס את אירופה הכוזבת. פולין וצ'כוסלובקיה, רומניה ובלגריה, יוגוסלביה ויוון, נפלו שדודות תחת זלי הטאנקים הנורסניים. הרחק מהן, מעבר ליבשה ולים, התכוננו מעצמות המזרח והמערב להתקפת-נגד גדולה. אולם היה ברור כי תעבורנה שנים — שנים יקרות — עד אשר תמוגרנה כנופיות-הזוועה שהשתלטו על היבשה.

לשווייץ, לבריטניה, לארץ-ישראל הסתננו בינתיים הידיעות הראשונות על השמדת הקהילות היהודיות. תחילה לא רצה המוח הנורמלי לתפוס את כל עוצמת הרצח, שהחל מקיף רבבות, מאות-אלפים, מיליונים. אולם השמועות הלכו והתבססו. אי-אפשר היה עוד להתכחש לאמיתותן.

רק מארץ אחת הגיעה ידיעה אחרת. בהונגריה היו מיליון יהודים. בהונגריה שלט האדמירל ניקולאס הורטי. הורטי היה קצין קיסרי וותיק, אויב קיצוני של תנועת-הפועלים, קרוב בדעותיו לפאשיזם, אולם הורטי היה, יחד עם זאת, אדם הגון. אשתו היתה ממוצא יהודי והוא ובנו היו קרובים למשפחות יהודיות רבות. הם כלדו מזוועות שותפיהם הנאצים, הם החליטו לפעול כמיטב יכולתם להצלת אורחיהם היהודיים. אולם גם להם היה ברור כי בסוף יצטרכו להיבצע ללחץ הנאצי.

החל מרוץ שגעוני על הזמן. היהודים ההונגריים הראשינים

הימלר פנה במאמציו לכוונים שונים, פנה אחר כך לפולקה ברנדוט, הרוזן ה-שודי, לאנשי האפיפיור ולנייטרלים אחרים. אך בעיקר הוא פנה ליהודים — קרבנותיו.

אולם בה בשעה פעלה קבוצת ס.ס. אחרת, בעזרת יהודים משלה, בכיוון אחר לגמרי. בקבוצה זו בלט גנרל הס.ס. קורט בכר, ש-היה בקשר עם העסקן היהודי ההונגרי דולף קסטנר, שנתמנה לתפקיד זה על-ידי נציג הגוינט בשווייץ.

קסטנר ושותפיו הבטיחו לבכר מילין דו-לאר תמורת הצלת יהודי הונגריה. בכר הסכים, כביכול בשם מפקדי הס.ס. בדרך זו הצליח ליצר, באמצעות קסטנר, מגע עם בעלות-הברית. סכום גדול של כסף הועבר לבכר בצורת זהב ויהלומים. חלק ממנו חסר עד היום.

ישראל רודולף קסטנר

מציל יהודים או משתף פעולה?

שני הפעולות התנגשו. קבוצת בכר הש-מיצה את קבוצת מיוזי, תארה אותם באוזני הימלר כבלתי-אחריות ובלתי-מוסמכות. כ-מתבלת במאמץ למצוא דרך אל המערב. לבסוף פנתה למאלטברונר, סגנו של הימלר, ובאמצעותו צעונו שמע אדולף היטלר לראשונה על כל העניין. ה'א אכר מיד על כל מגע להצלת יהודים. פעולת ההצלה של מיוזי באה לידי קץ חטוף. כל איתו זמן שנמשך המשא-והמתן הכפול, נכנסו רבבות יהודים מדי יום ביומו לתאי-הגאונים, נמשכה ההשמדה במלוא תנופתה האיומה.

אולם הרייך הנאצי גסס. בתנופה אדירה התקדם הצבא הסובייטי ממזרח, כבש את הונגריה, הציל את שארית הפליטה. בתנופה אדירה שניה התקדם צבאו של אייזנהואר ממערב, כבש את גרמניה המזרחית. היטלר התאבד. אחרי נסיון-סרק להתחבב על מנהיגי המערב, הלך הימלר בדרכני.

נשארו בחיים: רוב מנהיגי הס.ס. וכמה מפעילי ההצלה היהודיים. כן נשארה הבעיה השוחתת-דם: מי מן היהודים האלה פעל בהכרה מלאה לשם הצלת אחיו — ומי מהם עבר, תוך כוון, את גבול המצפון והפך, למעשה, לסוכן נאצי העושה את רצון המפלצת הרוצחנית?

נשלחו למחנות ההשמדה. הורטי חיפש בקדחתנות מוצא. באמצעות הצלב האדום הבינלאומי פנה לשר-החוץ הבריטי של אז (ושל היום), אנטוני אידן המהודר, ביקש ממנו הסכמה אילמת לזיוף סיווגי של אשרות-כניסה לארץ-ישראל. הורטי אפילו הבטיח כי בעלי אשרות מזויפות אלה לא יכנסו לעולם לא"י, ביקש רק שהבריטים לא יגלו את הזיוף ברבים. הוא קיווה שאת בעלי האשרות לא יצטרך להסגיר לידי הנאצים, אידן סירב להשתתף בתכנית זו, גזר מוות על אלפים רבים.

המלחמה התקרבה לקיצה. מצב יהודי הונגריה נעשה מיואש. הצנחנים הא"יים שנשלחו אליהם, נתפסו והושמדו, גורלם של מאות אלפים בני אדם היה תלוי בחוט-השערה. ואז נערך מחזה שלא היה כדוגמתו בתולדות העולם, הן בנוצעתו והן בגיוכו.

השכוע הגיע לשיאו אחד המשפטים המזועזעים ביותר שהחנהלו אי-פעם בבית משפט ישראלי.

מבעד למענות הפורמליות ולנוה המשפטי האפור התנגנו במנגינת-רקע נוראה צווחות הטבוחים. זעקת המוכלים לתאי הגאונים. סיוט הבלהות של השמדת מיניון יהודים.

העולם הזה עשה מאמץ למצות בעמודיו הבאים בצורה קצרה ואוביקטיבית בית את פרטי משפט הענק, המשחרעים כבר עתה על מאות אלפי מלים של פרטיכל. הוא מקווה שעל-ידי כך הוא מאפשר לקורא להגיע, כמיטב יכולתו, לפסק-דין עצמאי משלו.

רבים חשבו שלא במשפט זן הסוג שהת-נהל השבוע היתה פרשה זו צריכה להת-ברר, אלא בחקירה ציבורית רצינית. מי רש-אי לדון אדם במצב כזה — מלבד אדם שני שהיה במצב דומה?